

Izabela Pawłowska¹

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
ORCID ID: 0000-0003-2532-3730

W OBLICZU KONFLIKTU INTERESÓW. NOWELIZACJA KODEKSU ETYKI RADCÓW PRAWNYCH

ABSTRACT

Facing a conflict of interest.

Amendment to the Code of Ethics for Attorneys-at-law

The subject of this publication is the issue of conflict of interest in the profession of an attorney-at-law. The work analyzes the conflict of interests in the face of changes made in the wording of the Code of Ethics for Attorneys-at-law and the Regulations on the Practice of the Profession. It is examined whether changes in the scope of compliance with the obligation to avoid conflicts of interest are revolutionary or orderly in nature, and attention is paid to the obligations of attorney-at-law resulting from the obligation to avoid conflicts of interest.

Keywords: attorney-at-law, profession, conflict of interest

Słowa kluczowe: radca prawny, zawód, konflikt interesów

---

¹ Asystentka w Katedrze Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy; radca prawny, kancelaria@izabelapawlowska.pl.

1. Uwagi wstępne

„Radca prawny wykonując w sposób samodzielny i niezależny zawód zaufania publicznego, służy dobru osób, których prawa i wolności zostały mu powierzone w celu ochrony. Pełni swoją misję społeczną z poszanowaniem obowiązków wobec demokratycznego społeczeństwa, zawodu radcy prawnego oraz wymiaru sprawiedliwości. Zawód radcy prawnego podlegający ochronie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i zorganizowany na zasadzie samorządu stanowi jedną z gwarancji praworządności. Jest to zawód respektujący ideały i obowiązki etyczne jego wykonywania, przyczyniające się do godnego i uczciwego świadczenia pomocy prawnej”² – brzmi nowa preambuła Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Spółeczeństwo oczekuje od przedstawicieli zawodów zaufania publicznego, w tym od przedstawicieli zawodu radcy prawnego, posiadania umiejętności fachowych na najwyższym poziomie³. Oprócz posiadania umiejętności fachowych równie ważne są zasady, które pomagają budować zaufanie klienta wobec radcy prawnego. Niejednokrotnie klient nie ma wiedzy merytorycznej, aby ocenić fachowość działań swojego pełnomocnika. Nie jest też w stanie ocenić, czy pozytywne lub negatywne zakończenie jego sprawy wiąże się z poziomem świadczonej pomocy prawnej. Z tego względu tak istotne jest zaufanie. Zaufanie w zawodzie radcy prawnego oparte jest przede wszystkim na zasadach i obowiązkach spoczywających na radcy prawnym, a wynikających m.in. z uregulowań zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego⁴. Z tego też względu, m.in. w celu umacniania zaufania do zawodu radcy prawnego i przystosowania regulacji do zmieniających się warunków świadczenia pomocy prawnej, Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Radców Prawnych podjął 8 lipca 2022 r. uchwałę nr 1/2022 w sprawie nowelizacji KERP; zmiany weszły w życie 1 stycznia 2023 r. Wraz z KERP zmianie uległ także Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego⁵.

W niniejszym artykule przyjrzymy się bliżej obowiązkowi unikania konfliktu interesów oraz zmianom, jakie w tym zakresie zostały wprowadzone w KERP oraz w regulaminie. Zmiany KERP w ww. zakresie dotyczą doprecyzowania, co rozumie się przez konflikt interesów, wprowadzenia zasad proceduralnych związanych z zarządzeniem konfliktem interesów, a także przywrócenia zasady przypisywania konfliktu interesów w ramach wieloosobowych struktur wykonywania zawodu⁶.

2 Uchwała nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, <https://kirp.pl/wp-content/uploads/2023/02/kodeks-etyki-radcy-prawnego-i-regulamin-wykonywania-zawodu.pdf>, s. 4 i n. [dostęp: 20 września 2023 r.]; dalej: KERP.

3 P. Sarnecki, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury*, [w:] *Konstytucja, wybory, parlament*, red. L. Garlicki, Warszawa 2000, s. 157.

4 T. Pietrzykowski, *Etyka i deontologia zawodowa*, [w:] *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, red. A. Bereza, Warszawa 2010, s.104.

5 Zob. uchwałę nr 124/XI/2022 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 3 grudnia 2022 r. w sprawie Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego, <https://kirp.pl/wp-content/uploads/2023/02/kodeks-etyki-radcy-prawnego-i-regulamin-wykonywania-zawodu.pdf>, s. 23 i n. [dostęp: 20 września 2023 r.]; dalej: regulamin.

6 W. Chróścik, *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Regulamin wykonywania zawodu. Zbiornice, elektroniczne wydanie aktów prawnych*, KIRP, Warszawa 2023, s. 2–3.

2. Konflikt interesów

Unikanie konfliktu interesów i zachowanie tajemnicy zawodowej są jednymi z podstawowych obowiązków radcy prawnego⁷.

Stosownie do art. 10 KERP obowiązek unikania przez radcę prawnego konfliktu interesów służy zapewnieniu niezależności, a także dochowaniu tajemnicy zawodowej oraz lojalności wobec klienta.

Szczegółowe regulacje dotyczące konfliktu interesów znajdują się zarówno w ustawie o radcach prawnych, jak i KERP. Zgodnie z art. 15 ustawy o radcach prawnych radca prawny obowiązany jest wyłączyć się od wykonania czynności zawodowych we własnej sprawie lub jeżeli przeciwnikiem jednostki organizacyjnej udzielającej mu pełnomocnictwa jest inna zatrudniająca go jednostka organizacyjna, albo jeżeli sprawa dotyczy osoby, z którą pozostaje on w takim stosunku, że może to oddziaływać na wynik sprawy⁸. Ogólną regulację konfliktu interesów w art. 10 KERP precyzują przepisy art. 26–30a KERP. Warto dodać, że działanie radcy prawnego w warunkach konfliktu interesów jest postępowaniem sprzecznym zarówno z prawem, jak i zasadami etyki, a zatem stanowi delikt dyscyplinarny.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 obecnie obowiązującego KERP oraz poprzednio obowiązującego KERP konflikt interesów to sytuacja, w której radca prawny nie może świadczyć pomocy prawnej z uwagi na fakt, że:

- a) wykonywanie czynności zawodowych naruszałoby tajemnicę zawodową lub stwarzało znaczne zagrożenie jej naruszenia,
- b) wykonywanie czynności zawodowych ograniczałoby niezależność radcy prawnego,
- c) posiadana przez radcę prawnego wiedza o sprawach innego klienta lub osób, na rzecz których uprzednio wykonywał czynności zawodowe, dawałaby klientowi nieuzasadnioną przewagę.

Uregulowanie dotyczące wskazania, co rozumiemy przez konflikt interesów, nie uległo zmianie. W wyniku nowelizacji KERP we wskazanym artykule usunięte zostały natomiast ust. 2 i ust. 3 zobowiązujące radcę prawnego do wyłączenia się ze sprawy w przypadku zaistnienia konfliktu interesów, a w szczególności do wypowiedzenia pełnomocnictwa. Postanowienia te nie zostały jednak definitywnie usunięte z KERP, a jedynie z uwagi na fakt, że postanowienia te mają charakter uniwersalny dla wszystkich regulacji dotyczących konfliktów interesów, zostały one jedynie przeniesione w zmienionym brzmieniu do art. 30a KERP.

2.1. Konflikt interesów w ujęciu podmiotowym

Zmiany nie dotyczą też podstawowych konfiguracji podmiotowych w zakresie konfliktu interesów, tak jak dotychczas wyróżnić możemy cztery podstawowe konfiguracje podmiotowe:

⁷ Orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 4 listopada 2019 r., WO-33/19.

⁸ Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1166).

- a) konflikt między interesem radcy prawnego a interesem klienta (art. 30 KERP),
- b) konflikt ze względu na stosunek radcy prawnego z osobami trzecimi lub uprzednie jego zaangażowanie w sprawę (art. 27 KERP),
- c) konflikt między interesami aktualnych klientów (art. 28 ust. 1 i 2 oraz art. 29 ust. 1 pkt 1 KERP) oraz
- d) konflikt między interesami aktualnego oraz byłego klienta (art. 28 ust. 3 oraz art. 29 ust. 1 pkt 2 KERP)⁹.

Co istotne, obowiązek unikania konfliktu interesów odnosi się również do pełnomocnictwa substytucyjnego. Fakt ten oznacza, że radca prawny, który reprezentuje danego klienta, nie może uwolnić się od zakazu unikania konfliktu interesów poprzez udzielenie pełnomocnictwa substytucyjnego innemu radcy prawnemu czy adwokatowi, których konflikt interesów w danej sprawie akurat nie dotyczy. Jednocześnie radca prawny, który przyjmuje pełnomocnictwo substytucyjne, jest zobligowany do postępowania identycznego, jakby sprawę przyjmował bezpośrednio od klienta, co oznacza, że musi on dokonać oceny, czy nie występuje konflikt interesów¹⁰. Wskazany w art. 30a KERP obowiązek unikania konfliktu interesów w odniesieniu do radcy prawnego przyjmującego pełnomocnictwo substytucyjne powoduje, że cel tej regulacji nie może być rozumiany w inny sposób, mimo że zgodnie z wyrokiem SN z 21 stycznia 2009 r., III CSK 195/08, udzielenie pełnomocnictwa substytucyjnego jest rozumiane jako udzielenie pełnomocnictwa przez samą stronę, a nie przez pełnomocnika, który udzielił substytucji.

2.2. Zgoda na działanie radcy prawnego w warunkach konfliktu interesów

W wyniku nowelizacji KERP zmianie uległ również art. 29, w którym usunięty został ust. 3 stanowiący o formie zgody klienta oraz osób, na których rzecz radca prawny uprzednio wykonywał czynności zawodowe na doradzanie w warunkach konfliktu interesów. Uregulowania obowiązujące do dnia 31 grudnia 2022 r. stanowiły, że zgoda powinna być w takim przypadku wyrażona na piśmie, po uprzednim pisemnym poinformowaniu przez radcę prawnego klienta lub klientów oraz osób, na których rzecz radca prawny uprzednio wykonywał czynności zawodowe, o okolicznościach stanowiących istotę konfliktu interesów i jego źródle, skutkach proponowanego działania, zagrożeniu z tym związanym, a także o możliwych bądź wyłączonych przez taką zgodę działaniach alternatywnych. Usunięcie nie ma jednak charakteru definitywnego, treść art. 29 ust. 3 KERP w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2022 r. w zmodyfikowanej formie została przeniesiona do art. 5 pkt 9 KERP obowiązującego od dnia 1 stycznia 2023 r. W aktualnej regulacji wskazana została definicja zgody klienta,

⁹ P. Skuczyński, *Konflikt interesów w pracy radcy prawnego w nowej odsłonie*, <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art37770401-pawel-skuczynski-konflikt-interesow-w-pracy-radcy-prawnego-w-nowej-odslo-nie>, [dostęp: 20 września 2023 r.].

¹⁰ Z. Klatka i in., *Zasady etyki zawodowej*, [w:] *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, red. A. Bereza, Warszawa 2010, s. 131.

przez którą rozumie się: „wyrażone przez klienta oświadczenie o akceptacji określonego sposobu działania lub zaniechania przez radcę prawnego w toku świadczenia pomocy prawnej, złożone po poinformowaniu klienta o okolicznościach stanowiących istotę danego działania lub zaniechania, jego skutkach, zagrożeniach z nim związanych oraz możliwych bądź wyłączonych przez taką zgodę działaniach alternatywnych”. Skuteczność zgody warunkuje więc:

- a) poinformowanie klienta lub byłego klienta o okolicznościach stanowiących istotę danego działania lub zaniechania, jego skutkach, zagrożeniach z nim związanych oraz możliwych bądź wyłączonych przez taką zgodę działaniach alternatywnych;
- b) wyrażenie przez klienta lub byłego klienta zgody na działania radcy prawnego w warunkach konfliktu interesów.

Co istotne, nie jest już jak dotychczas wymagane poinformowanie klienta w formie pisemnej ani uzyskanie zgody w formie pisemnej. Obecnie zgoda może być wyrażona w dowolnej formie. Pamiętać jednak należy, że jej udzielenie powinno być możliwe do wykazania w sposób niebudzący wątpliwości, a więc w praktyce zgoda i tak powinna być zasadniczo odbierana przez radcę prawnego w formie pisemnej, ewentualnie w formie dokumentowej, np. co najmniej w wiadomości e-mail. Pozwoli mu to uchronić się przed zarzutami działania w warunkach konfliktu interesów bez zgody¹¹.

2.3. Obowiązek unikania konfliktu interesów

W stosunku do poprzednio obowiązującego KERP dokonano zmiany w brzmieniu art. 30:

<p>Art. 30. Kodeks Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2022 r.</p> <p>1. Radca prawny nie może świadczyć pomocy prawnej klientowi, jeżeli w danej sprawie lub sprawie z nią związanej pomiędzy klientem a radcą prawnym istnieje sprzeczność interesów lub znaczne ryzyko jej wystąpienia, a także jeżeli czynności zawodowe dotyczą osoby lub majątku radcy prawnego albo osoby mu najbliższej, chyba że czynność odnosi się do wspólnych z klientem roszczeń, działań lub interesów.</p>	<p>Art. 30. Kodeks Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2023 r.</p> <p>1. Radca prawny nie może świadczyć pomocy prawnej klientowi, jeżeli w danej sprawie lub sprawie z nią związanej pomiędzy klientem a radcą prawnym lub osobą mu najbliższą istnieje konflikt interesów lub znaczne ryzyko jego wystąpienia.</p>
--	--

¹¹ T. Scheffler, *Komentarz do art. 29*, [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*, red. T. Scheffler, Legalis 2023.

Zdecydowano się zastąpić dotychczasową szczegółową regulację wskazującą na zakaz świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego w przypadku wystąpienia sprzeczności interesów lub znacznego ryzyka jej wystąpienia, a także na czynności zawodowe dotyczące osoby lub majątku radcy prawnego albo osoby mu najbliższej regulacją bardziej ogólną, wskazującą, że radca prawny nie może świadczyć pomocy prawnej klientowi, jeżeli w danej sprawie lub sprawie z nią związanej pomiędzy klientem a radcą prawnym lub osobą mu najbliższą istnieje po prostu konflikt interesów lub znaczne ryzyko jego wystąpienia. Co istotne, usunięto wyjątek, który pozwalał na podjęcie czynności sprzecznej z interesami klienta, jeżeli czynność ta odnosiła się do wspólnych z klientem roszczeń, działań lub interesów. Przykładem wspólnych z klientem roszczeń mogła być sytuacja, w której radca prawny i klient są stronami w tej samej sprawie sądowej lub przed organem administracyjnym. Zarówno radca prawny, jak i klient mieli więc w takim przypadku wspólne interesy w zwycięstwie w danym sporze. Pod rządami poprzedniej regulacji taki wyjątek wyłączał zakaz świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego, który mógł udzielić klientowi pomocy prawnej oraz reprezentować go w sądzie lub prowadzić negocjacje w jego imieniu w celu ochrony ich wspólnych interesów. Obecnie z uwagi na wyeliminowanie opisanego wyjątku obowiązek unikania konfliktu interesów stał się obowiązkiem bezwzględny w kontekście omawianego art. 30 KERP. Nie jest już dopuszczalne podejmowanie czynności sprzecznych z interesami klienta, jeżeli czynność ta jest związana ze wspólnymi roszczeniami czy interesami z klientem.

3. Umowa o świadczenie pomocy prawnej bez dodatkowych wymogów informacyjnych

Warto również zwrócić uwagę na zmiany w ust. 2 art. 30 KERP.

Art. 30. Kodeks Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2022 r.	Art. 30. Kodeks Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2023 r.
<p>2. Transakcja majątkowa radcy prawnego z klientem powinna być poprzedzona poinformowaniem klienta o istotnych elementach przyszłej umowy, tak aby klient miał możliwość skorzystania z porady innego prawnika. Nie dotyczy to transakcji dokonywanych w ramach zwykłej działalności klienta.</p>	<p>2. Umowa radcy prawnego z klientem, która nie dotyczy świadczenia pomocy prawnej lub nie jest zawierana w ramach zwykłej działalności klienta, powinna być poprzedzona poinformowaniem klienta o jej istotnych elementach, tak aby klient miał możliwość skorzystania z porady innego prawnika.</p>

We wskazanej regulacji w poprzedniej wersji KERP na radcę prawnego nałożony został obowiązek poinformowania klienta o istotnych elementach przyszłej umowy, z wyjątkiem transakcji dokonywanych w ramach zwykłej działalności klienta. Poprzednie brzmienie budziło wątpliwości interpretacyjne, czy obowiązek ten dotyczy również

umowy o świadczenie pomocy prawnej zawieranej pomiędzy radcą prawnym a klientem. Z uwagi na brak wyraźnego wyjątku w poprzednim brzmieniu tego uregulowania interpretacja wskazanego postanowienia szła w kierunku omówienia przez radcę prawnego z klientem także istotnych postanowień umowy, na której podstawie miałyby być świadczona pomoc prawna¹². Nowelizacja KERP usunęła wątpliwości w tym zakresie i obecnie w art. 30 ust. 2 zostały wskazane dwa wyłączenia obowiązku poinformowania klienta o istotnych elementach umowy, tj.:

- » umowa zawierana w ramach zwykłej działalności klienta i
- » umowa dotycząca świadczenia pomocy prawnej.

Na aprobatę zasługuje dodanie wyjątku w tym zakresie w postaci wyłączenia bezpośredniego umów dotyczących świadczenia pomocy prawnej. Podkreślenia wymaga fakt, że na radcach prawnych ciąży już cały szereg obowiązków związanych z zawarciem umowy o świadczenie pomocy prawnej, wynikających chociażby z art. 36 KERP (dotyczące zasad określania wynagrodzenia). Ponadto zawarcie umowy o świadczenie pomocy prawnej, tak jak inne czynności zawodowe radcy prawnego, powinno być dokonane przez przyzmat art. 6 KERP, tj. rzetelnie, uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami. Nie ma zatem obawy, że dodanie tego wyjątku do regulacji KERP może powodować dla klienta jakiegokolwiek negatywne konsekwencje, gdyż poziom zabezpieczenia jego interesów pozostaje w tym zakresie i tak na wysokim poziomie¹³.

4. Obowiązek badania występowania konfliktu interesów

Do zmodyfikowanego KERP został wprowadzony w art. 30a ust. 1 *explicite* obowiązek zbadania przez radcę prawnego, czy w sprawie nie zachodzą podstawy do stwierdzenia konfliktu interesów jeszcze przed przystąpieniem do udzielania pomocy prawnej. Teoretycznie w sposób dorozumiany dotychczasowe uregulowania wymagały również badania, czy w sprawie nie zachodzi konflikt interesów, jednak bezpośrednio wyartykułowanie tego obowiązku w KERP daje od teraz niewątpliwą podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego¹⁴. Postanowienia art. 30a KERP mają w istocie charakter techniczny, wskazują na wytyczne co do zarządzania konfliktem interesów w praktyce.

4.1. Rejestr klientów

Z opisanym powyżej uregulowaniem sprzężone zostały postanowienia § 6 i § 7 regulaminu polegające m.in. na prowadzeniu rejestru klientów na potrzeby badania konfliktu

¹² T. Scheffler, *Komentarz do art. 30*, [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*, red. T. Scheffler, Legalis 2016.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ P. Skuczyński, *Konflikt interesów...*

interesów¹⁵. Co istotne, obowiązek ten nie dotyczy radców prawnych, którzy wykonują zawód w ramach stosunku pracy.

Biorąc pod uwagę powyższe uregulowania, radca prawny powinien określić zakres danych znajdujących się w rejestrze oraz formę i sposób jego prowadzenia w taki sposób, aby był w stanie efektywnie zbadać konflikt interesów i skutecznie go unikać. Forma i sposób prowadzenia rejestru zależą od decyzji samego radcy prawnego, który powinien w tym wypadku uwzględnić m.in. charakter swojej działalności, liczbę klientów czy rodzaje prowadzonych spraw¹⁶. Co więcej, nałożone zostały dodatkowe wymogi w przypadku świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego, który wykonuje zawód w kancelarii wspólnie z innymi radcami prawnymi lub innymi osobami znajdującymi się w sytuacji konfliktu interesów. W takim przypadku po pierwsze radca prawny może jedynie świadczyć pomoc prawną, legitymując się zgodą klienta lub osoby, na której rzecz uprzednio wykonywał czynności zawodowe, ale jednocześnie w kancelarii muszą być przyjęte rozwiązania organizacyjne i techniczne, które zapewniają ochronę tajemnicy zawodowej, ponadto posiadana wiedza przez radcę prawnego nie może dawać nieuzasadnionej przewagi. Regulamin dodatkowo wprost nakłada obowiązek opracowania w takim przypadku polityki barier informacyjnych, co więcej, dokument ten musi być przygotowany w formie pisemnej. W polityce barier informacyjnych powinien zostać wprowadzony szereg zasad, m.in. zasada polegająca na sprawdzeniu, czy radca prawny przed przystąpieniem do świadczenia pomocy prawnej na rzecz klienta objętego konfliktem interesów nie miał dostępu do informacji objętych tajemnicą zawodową lub dających temu klientowi nieuzasadnioną przewagę w stosunku do innego podmiotu pozostającego w konflikcie interesów, czy zapewnienie, że radca prawny podczas świadczenia pomocy prawnej na rzecz klienta objętego konfliktem interesów nie ma dostępu do ww. informacji. Zasady te mogą być realizowane np. poprzez uniemożliwienie radcy prawnemu dostępu do dokumentów zawierających informacje objęte tajemnicą zawodową lub dające nieuzasadnioną przewagę, ograniczenie radcy prawnemu dostępu do systemów informatycznych kancelarii w zakresie umożliwiającym zapoznanie się z ww. informacjami czy np. zobowiązanie radcy prawnego do świadczenia pomocy prawnej w odrębnym lokalu niż główny lokal kancelarii.

Wprowadzenie obowiązku prowadzenia rejestru na potrzeby badania konfliktu interesów, a także szczegółowe określenie metod zarządzania konfliktem interesów ocenić należy pozytywnie. Wydaje się, że jest to rozwiązanie, które pozwoli na faktyczne badanie konfliktu interesów, zmobilizuje radców prawnych do podjęcia konkretnych czynności sprawdzających, a nie jedynie na poleganie na własnej pamięci i subiektywnym uznaniu, czy w danym przypadku zachodzić może konflikt interesów.

Ważne jest jednak, aby radca prawny i klient jasno określili wspólne cele i zasady współpracy, a także zapewnili zachowanie tajemnicy zawodowej w ramach tej współpracy.

Zmiany w zakresie konfliktu interesów nie dotyczą więc zmiany pojmowania czy interpretacji samego pojęcia konfliktu interesów, ale na innym podejściu do badania wystąpienia konfliktu interesów i zarządzania przypadkami, w których konflikt wystąpił¹⁷.

¹⁵ T. Scheffler, *Komentarz do art. 30a*, [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego...*

¹⁶ P. Skuczyński, *Konflikt interesów...*

¹⁷ *Ibidem*.

5. Orzecznictwo Wyższego Sądu Dyscyplinarnego

Zgodnie z orzecznictwem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego: „[...] w sytuacji, w której radca prawny udziela pomocy prawnej stronie przeciwnej w stosunku do strony uprzednio reprezentowanej w sprawie z nią związanej, stanowi to działanie w warunkach konfliktu interesów, do czego radca prawny nie powinien dopuścić. W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego taka sytuacja jest w sposób oczywisty społecznie szkodliwa i to w stopniu znacznym. Taka ocena Wyższego Sądu Dyscyplinarnego wynika z przekonania, że każdy radca prawny, każdorazowo, z maksymalnie możliwym wyprzedzeniem, winien wykluczyć właśnie ryzyko pojawienia się konfliktu interesów. Taki jest cel i główne przesłanie zasad płynących z § 10 i § 29 ust. 1 pkt 2 KERP¹⁸. W orzeczeniu tym zostało podkreślone, że każdy klient radcy prawnego powinien być przekonany, że jego tajemnice czy strategia działania nie zostaną w żaden sposób komukolwiek ujawnione bądź w jakikolwiek sposób naruszone. Co więcej, każdy klient powinien mieć pewność, że radca prawny, działając na rzecz obecnego klienta, nie będzie ograniczony dobrem jakiegokolwiek innego poprzedniego klienta, a także że będzie mógł w sprawie obecnego klienta w pełni wykorzystać cały zakres posiadanej przez siebie wiedzy i doświadczenia, bez ograniczeń wynikających z poprzednich lub innych współprac. Reguły te mają stanowić zabezpieczenie interesów konkretnego klienta. W wymiarze szerszym, w stosunku do całego społeczeństwa, przesądzają one o pożądanym zachowaniu każdego radcy prawnego. Co za tymi idzie, jak podkreśla Wyższy Sąd Dyscyplinarny w omawianym orzeczeniu, naruszenie tego przekonania i to zarówno u indywidualnego klienta, jak i w grupie społecznej biorącej udział w obrocie prawnym przesądza o ważnym naruszeniu interesu społecznego. Radca prawny nie może biernie czekać, czy konflikt interesów nie wystąpi, radca prawny zobowiązany jest go świadomie poszukiwać i wykluczyć¹⁹. Mimo że powyższe orzeczenie zapadło na gruncie uprzednio obowiązującego brzmienia KERP, to pozostaje aktualne także na gruncie nowelizacji KERP.

6. Wyłączenia stosowania postanowień dotyczących konfliktu interesów

Postanowienia KERP o konflikcie interesów odnoszą się do obowiązków radców prawnych świadczących pomoc prawną, tj. wykonujących zawód radcy prawnego. Nie mają więc zastosowania do osoby, która posiada uprawnienia radcowskie, ale jest zatrudniona na innym stanowisku i nie świadczy pomocy prawnej. Zachowanie takiej osoby podlega ocenie w kontekście dbałości o godność zawodu i niepodważania zaufania do zawodu radcy prawnego²⁰. Podkreślenia wymaga, że procedura cywilna nie przewiduje

18 Orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 27 listopada 2019 r., WO-191/19.

19 *Ibidem*.

20 Z. Klatka, *Stanowisko Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych*, Warszawa 19.08.2014 r., <https://biblioteka.kirp.pl/items/show/345> [dostęp: 20 września 2023 r.].

możliwości zgłoszenia wniosku o wyłączenie pełnomocnika z danej sprawy ze względu na konflikt interesów. Sąd nie jest uprawniony do badania wystąpienia konfliktu interesów, kwestia ta nie wchodzi w zakres należytej reprezentacji strony procesowej. Tym niemniej fakt działania pełnomocnika strony przeciwnej w warunkach konfliktu interesu można zgłosić do samorządu zawodowego²¹.

7. Podsumowanie

Radca prawny to zawód zaufania publicznego, ciąży na nim szereg obowiązków. Jest on zobowiązany m.in. do: przestrzegania Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, przestrzegania podstawowych wartości zawodu w nim ujętych, między innymi niezależności, tajemnicy zawodowej czy unikania konfliktu interesów, a także lojalności wobec klienta czy dbałości o godność zawodu. Obowiązek unikania konfliktu interesów nałożony został na radców prawnych w celu zapewnienia radcy prawnemu niezależności. Radca prawny przy świadczeniu pomocy prawnej zobowiązany jest kierować się wyłącznie względami merytorycznymi, przy uwzględnieniu interesów klienta. Nie mogą go ograniczać kwestie finansowe czy osobiste ani też zawodowe, rodzinne czy towarzyskie, bo wpłynąć by to mogło nawet potencjalnie na zaufanie społeczeństwa do zawodu radcy prawnego, a do tego nie można dopuścić. Obowiązek unikania konfliktu interesów pozwala zachować radcy prawnemu niezależność poprzez m.in. wolność od wszelkich wpływów, ponadto pozwala dochować tajemnicy zawodowej, a także zachować lojalność wobec klientów²². Niebezpieczeństwo dla rzetelnej oceny prawnej może wynikać także z uzależnienia radcy prawnego od klienta, nie jest więc dopuszczalne na gruncie zasad deontologii zawodów prawniczych podejmowanie przez radcę prawnego czynności, które mogą wpłynąć na uzależnienie się od swojego klienta np. poprzez zapożyczanie się radcy prawnego u swojego klienta, czy też innych form, które mogłyby doprowadzić do nadmiernych oczekiwań klienta wobec czynności podejmowanych przez radcę prawnego i posłużyć do wywierania presji czy nacisku na niego²³.

Analiza modyfikacji KERP w kontekście konfliktu interesów ukazuje, że dokonane zmiany nie mają charakteru rewolucyjnych przekształceń, zdolnych diametralnie zmienić postrzeganie tego pojęcia przez radców prawnych. Przybierają one charakter porządkujący i precyzujący, eliminując istniejące dotychczas niejasności oraz przekształcając podejście do obowiązku unikania konfliktu interesów. Zmiany dotyczące podejścia do analizy wystąpienia konfliktu interesów oraz zarządzania sytuacjami, w których taki konflikt występuje, wyłączenie umowy o świadczenie pomocy prawnej z kręgu umów zawieranych przez radcę prawnego, które wymagają spełnienia dodatkowych wymogów

21 Z. Klatka i in., *Zasady etyki zawodowej...*, s. 132.

22 A. Suska, *Konflikt interesów i zajęcia niedopuszczalne w kontekście zasady niezależności radcy prawnego*, [w:] *Niezależność radcy prawnego*, red. R. Stankiewicz, S. Patyra, T. Niedziński, Warszawa 2020, s. 107–108.

23 T. Pietrzykowski, *Etyka i deontologia zawodowa...*, s. 114.

informacyjnych, odejście od szczegółowej regulacji obowiązku unikania konfliktu interesów na rzecz bardziej ogólnego uregulowania, bez wątpienia należy ocenić pozytywnie. Ponadto, na aprobatę zasługuje również dodanie w Regulaminie jednoznacznego i wyraźnego zobowiązania radców prawnych do prowadzenia odpowiedniego rejestru w celu dokładnego badania konfliktu interesów. Wcześniejsze uregulowania nie były tak precyzyjne, co skutkowało tym, że wielu radców prawnych przy analizie konfliktu interesów polegało jedynie na własnej pamięci, co mogło nie dawać pełnej gwarancji unikania kolizji interesów. Podsumowując, zmiany dokonane w obszarze konfliktu interesów przyczynią się z dużą pewnością do podniesienia poziomu profesjonalizmu w świadczonych usługach. Stanowią one będą również kolejny czynnik budujący zaufanie w relacjach między radcami prawnymi a klientami, a ponadto wyeliminują wątpliwości interpretacyjne powstałe na gruncie poprzedniego brzmienia znowelizowanych regulacji prawnych.

Bibliografia

Literatura

- Chróścik W., *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Regulamin wykonywania zawodu. Zbiornice, elektroniczne wydanie aktów prawnych*, KIRP, Warszawa 2023.
- Klatka Z. i in., *Zasady etyki zawodowej*, [w:] *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, red. A. Bereza, Warszawa 2010.
- Klatka Z., *Stanowisko Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych*, Warszawa 19.08.2014 r., <https://biblioteka.kirp.pl/items/show/345>.
- Pietrzykowski T., *Etyka i deontologia zawodowa*, [w:] *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, red. A. Bereza, Warszawa 2010.
- Sarnecki P., *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury*, [w:] *Konstytucja, wybory, parlament*, red. L. Garlicki, Warszawa 2000.
- Skuczynski P., *Konflikt interesów w pracy radcy prawnego w nowej odsłonie*, <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art37770401-pawel-skuczynski-konflikt-interesow-w-pracy-radcy-prawnego-w-nowej-odslonie>.
- Scheffler T., *Komentarz do art. 25–30*, [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*, red. T. Scheffler, Legalis 2016.
- Scheffler T., *Komentarz do art. 25–30a*, [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*, red. T. Scheffler, Legalis 2023.
- Suska A., *Konflikt interesów i zajęcia niedopuszczalne w kontekście zasady niezależności radcy prawnego*, [w:] *Niezależność radcy prawnego*, red. R. Stankiewicz, S. Patyra, T. Niedziński, Warszawa 2020.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1166).
- Kodeks Etyki Radcy Prawnego i Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego, <https://kirp.pl/wp-content/uploads/2023/02/kodeks-etyki-radcy-prawnego-i-regulamin-wykonywania-zawodu.pdf>.

Orzecznictwo

- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2009 r., III CSK 195/08.
- Orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 4 listopada 2019 r., WO-33/19.
- Orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 27 listopada 2019 r., WO-191/19.